

Зміст

Присвята	9
Передмова	10
Вступ: Співи над кістками	11
1. Виття: Відродження Дикої жінки	28
~ <i>Lo Loba</i> , Жінка-вовчиця	28
~ Четверо рабинів	33
2. Переслідування мисливця: Перша ініціація	39
~ Синя борода	39
Природний хижак душі	44
Наївна жінка як здобич	45
Ключ до знань: важливість хитрощів	49
Звір-наречений	51
Запах крові	52
Відступати і петляти	56
Викрик	57
Пожирачі гріхів	59
Темний чоловік у жіночих снах	62
3. Рознюхати факти: Відновлення інтуїції як ініціація	68
~ Лялька в кишені: Василіса Премудра	68
Завдання перше: дати надто добрій матері померти	74
Завдання друге: викрити тінь	77
Завдання третє: знайти дорогу в темряві	80
Завдання четверте: стати лицем до лица з Дикою Відьмою	83
Завдання п'яте: служити нераціональному	85
Завдання шосте: відокремити одне від іншого	89
Завдання сьоме: запитати про потаємне	91
Завдання восьме: стати навкарачки	94
Завдання дев'яте: переміняти тінь	96
4. Пара: Союз із Іншим	103
~ Гімн Дикому чоловікові: Манаві	103
Подвійна природа жінки	106
Сила Двох	106
Сила імені	109
Наполеглива собача натура	110
Підступна тяга до спокус	111
Як стати лютим	113
Внутрішня Жінка	114

5. Полювання: Коли серце – самотній мисливець	116
~ Жінка-скелет: зустріч із природою любові на ім'я Життя–Смерть–Життя	116
Смерть у домі любові	120
Ранні етапи кохання	122
Випадково віднайти скарб	122
Переслідувати й ховатися	127
Розплутати Скелет	130
Заснути з довірою	134
Зронити сльозу	137
Пізніші етапи кохання	140
Серце-бубон і пісня	140
Танець тіла й душі	143
6. Знайти свою зграю: Належність як благодать	147
~ Гидке каченя	147
Вигнання «не такої» дитини	153
Різновиди матерів	154
Амбівалентна мати	155
Зломлена мати	156
Мати-дитя, або мати-сирота	158
Сильна мати – сильне дитя	160
Погана компанія	161
Неправильний вигляд	162
Кошлаті кішки й косооку курки довкола нас	163
Заморожені почуття, заморожена творча сила	164
Випадковий перехожий	165
Вигнання як благо	166
Пам'ятати й продовжувати за будь-яку ціну	166
Любов до душі	168
~ Загублена зигота	169
7. Тіло, сповнене радості: Дика плоть	176
Мова тіл	177
Тіло в чарівних казках	180
Сила стегон	182
~ <i>La Mariposa</i> , Жінка-метелик	184
8. Самозбереження: Виявляти пастки, клітки й отруйні приманки	190
Здичавіла жінка	190
~ Червоні черевички	191
Безжальна втрата у чарівних казках	195
Червоні черевички своїми руками	196
Пастки	199
Пастка №1: Золота карета – знецінене життя	199
Пастка №2: Зів'яла стара – згасаюча сила	200

Пастка №3: Спалення скарбу – <i>hambre del alma</i> , душевний голод	202
Пастка №4: Травмований базовий інстинкт – наслідок неволі	205
Пастка №5: Намагання викрасти таємне життя – розкол навпіл	208
Пастка №6: Плазування перед колективом, бунт тіні	213
Пастка №7: Прикидатися, намагатися бути слухняною і нормалізувати ненормальне	215
Пастка №8: Нестримні танці – одержимість і залежність	219
Залежність	221
У ката вдома	223
Повернення до життя, яке створили своїми руками, – зцілення зраних інстинктів	224
9. Відчуття дому: повернення до себе	227
~ Тюленяча шкура	227
Відчуття втрати душі як ініціація	232
Утрата шкіри	234
Самотній чоловік	239
Дитя-дух	241
Висихання й каліцтво	242
Почути заклик старого	245
Засидітися на місці	247
Дати собі волю й пірнути	251
Медіальна жінка: дихати під водою	255
Вихід на поверхню	256
Практика свідомого усамітнення	258
Уроджена екологія жінки	261
10. Чисті води: Живлення творчого життя	263
~ Ла Йорона / Дівчинка з сірниками	263
Забруднення дикої душі	267
Отрута в ріці	269
Пожежа на ріці	271
Чоловік на ріці	274
Повернути ріку	278
Ціль і фантазійний млин	281
~ Дівчинка з сірниками	282
Перепони для творчої фантазії	283
Відновлення творчого вогню	288
~ Три золоті волосини	289
11. Жар: Повернення священної сексуальності	294
~ Брудні богині	294
Баубо: черевата богиня	296
Койот Дік	299
Подорож до Руанди	302

12. Помітити територію: Межі люті та прощення	304
~ Місячний ведмідь	304
Лють як учитель	308
Звернутися до знахарки: Видертися на гору	310
Ведмідь-дух	314
Трансформаційний вогонь і правильні дії	315
Праведний гнів	316
~ Висохлі дерева	317
~ Descansos	319
Зранені інстинкти та лють	321
Колективна лють	322
Застрягнути у давній люті	323
Чотири етапи прощення	325
13. Бойові шрами: Клан шрамів	328
Таємниці як убивці	328
Мертва зона	330
~ Золотоволоска	331
Плащ-відбувайло	337
14. La Selva Subterránea: Ініціація в підземному лісі	339
~ Безрука діва	339
Перший етап – Угода через незнання	345
Другий етап – Відсікання	351
Третій етап – Блукання	359
Четвертий етап – Любов у підземному світі	364
П'ятий етап – Терзання душі	375
Шостий етап – Царство Дикої жінки	388
Сьомий етап – Дикі наречена і наречений	393
15. Вистежування: <i>Canto Hondo</i>, глибинна пісня	397
16. Вовча вія	402
Післямова: Казка як ліки	406
Додаток	413
Слово авторки	417
Читацькі групи	417
Примітки	420
Виховання вовчиці: бібліографія	442
Подяки	449
Примітка видавця	454
Про авторку	455
Доробок авторки як артистки перформансу	458
Благословення	460

Розділ 1

Виття: Відродження Дикої жінки

La Loba, Жінка-вовчиця

Мушу вам зізнатися, що я не належу до тих святих, які відходять у пустелю й повертаються, сповнені мудрості. Я була біля багатьох вогнищ і розкидала приманку для ангелів біля кожної постелі. Та замість мудрості я частіше здобувала неприємні симптоми лямбліозу, *E.coli* (1) й амебної дизентерії. Ех! Така вже доля містиків середньої руки з делікатним шлунком.

Хоч яку мудрість чи ідею я привезла би з подорожей до дивних місць і незвичних людей, я навчилася ховати її, бо дотепер старий батечко Академ, подібно Кроносу, схильний пожирати дітей, перш ніж вони почнуть зцілювати або вражати. Надмірна інтелектуалізація несе ризики затемнення моделі інстинктивної жіночої сутності.

Щоб поглибити близькі стосунки з інстинктивною природою, помічним є сприймати історії так, ніби це ми всередині них, а не вони назовні. Ми входимо в сказання через двері внутрішнього слуху. Усна оповідь торкається слухового нерва, що проходить низом черепа до стовбура головного мозку трохи нижче мосту. Звідти слухові імпульси ретранслюють вгору, до свідомості, або ж, як ми кажемо, у душу... залежно від того, хто слухає.

Патологоанатоми древності вважали, що глибоко в мозку слуховий нерв розходить на три чи більше каналів. Виходить, вони припускали, що вухо здатне чути на трьох різних рівнях. Один канал начебто був призначений для буденних розмов про мирське. Другий сприймав науку та мистецтво. А третій існував для того, щоб сама душа могла чути підказки та здобувати знання під час своєї земної подорожі.

Тож тепер слухайте душею, бо саме в цьому місія кожного сказання.

Кістка до кістки, шерстинка до шерстинки Дика жінка повертається. Через сни, через наполовину зрозумілі та наполовину згадані події Дика жінка повертається. Вона повертається через сказання.

Моя міграція Штатами почалася в 60-тих роках ХХ століття, коли я стала шукати, де так осісти б, щоб мене оточували дерева, ароматні води й улюблені тварини: ведмеді, лисиці, змії, орли, вовки. Вовків тоді систематично витравлювали з регіону Великих озер; хоч куди я їхала, їх так чи так гнали. І хоча їх називали небезпечними, я завжди почувалася спокійніше, якщо в лісі жили вовки. У ті часи на Заході та Півночі ночами можна було чути їхні безконечні співи.

Проте епоха рушниць, джипів із прожекторами та миш'якових «гостинців» змусила ті землі замовчати. Невдовзі вовків майже не стало й у Скалистих горах. Так я дісталася до великої пустелі, що лежить наполовину в Мексиці, наполовину у США. Що південніше я подорожувала, то більше історій про вовків мені доводилося чути.

Кажуть, у пустелі є місце, де дух жінки й дух вовчиці зустрічаються по той бік часу. Я відчула, що натрапила на слід, коли у прикордонних землях Техасу почула оповідь під назвою «Дівчина-Loba» — про ту, яка була наполовину вовчицею, наполовину жінкою. Потім я знайшла давню ацтекську казку про осиротілих близнят, яких вовчиця годувала, аж доки ті зіп'ялися на ноги (2). І насамкінець, від старих іспанських фермерів і мешканців пуебло на Південному Заході США я почула короткі історії про кістяних людей — стариганів, які воскрешають мертвих; подекували, що вони піднімають і людей, і тварин. А тоді в одній зі своїх етнографічних експедицій я зустріла кістяну жінку, і моє життя розділилося на «до» та «після». Дозвольте розповісти вам цю історію та вступ до неї з перших вуст.

La Loba

Одна стара жінка мешкає у прихованому місці, про яке всі по-тайки знають, але мало хто бачив. Як і в чарівних казках Східної Європи, вона зі свого житла вижидає тих, хто заблукав або чогось шукає.

Вона обережна, часто волохата, завжди огрядна, уникає компанії. Вона каркає та квокче — видає більше тваринних звуків, аніж людських.

Я можу сказати, що вона живе серед вивітрених гранітних схилів індіанської території Тараумара. Або що її поховали у криниці на околиці Фінікса в Аризоні. Можливо, ви побачите

її дорогою на південь, до Монте-Альбан (3), у старому драндулеті із простреленим заднім вікном. Або як вона стоїть край шосе на Ель-Пасо чи їде у вантажівці в мексиканську Морелію або йде на ринок в Оахака з дивними в'язанками дров за спиною. Вона називає себе різними іменами: *La Huesera*, Кістяна жінка; *La Trapera*, Збирачка; і *La Loba*, Жінка-вовчиця.

Єдиним заняттям *La Loba* є збирати кістки. Особливо вона цінує ті, які світ ризикує втратити. Її печера забита кістками найрізноманітніших пустельних істот: оленів, гримучих змій, воронів. Проте спеціалізується вона на вовках.

Вона лазить, повзає, просочується крізь *montaña*, гори, та *arroyos*, висохлі днища річок, у пошуках вовчих кісток. Коли скелет зібраний, коли остання кістка на місці й перед нею постає прекрасна біла скульптура звіра, жінка сідає біля вогню й думає, яку пісню заспівати.

А коли знаходить, вона стає над *criatura*, зводить над нею свої руки та затягує мелодію. Тоді кості ребер і лап вовка починають затягуватися плоттю, і звір обростає шерстю. *La Loba* співає ще, і звір дедалі більше стає звіром; у нього закручується хвіст, сильний і волохатий.

La Loba співає далі, й вовк починає дихати.

Вона співає так глибоко, що струшує пустелю — і вовк розплющує очі, зводиться на лапи й утікає геть, у каньйон.

Він біжить собі, і чи то швидкість бігу, чи то бризки ріки, в яку він влітає, чи промінь сонця або місяця, що впирається йому в бік, раптово перетворює вовка на жінку, яка сміється та вільно біжить до горизонту.

Тож пам'ятайте: якщо ви блукаєте пустелею, сонце хилиться до заходу, і ви трошки збилися зі шляху та, ясна річ, втомилися — то вам пощастило: ви можете сподобатися *La Loba*, і вона покаже вам щось, щось із душі.

Усі ми починаємося з купки кісток, розгублених по пустелі — розкиданий під піском скелет. Наше завдання — зібрати частини. Це кропіткий процес, яким найліпше займатися, коли тіні мають правильну форму, бо він потребує значних пошуків. *La Loba* вказує на те, що потрібно шукати, — незнищенну життєву силу, кістки.

Роботу *La Loba* можна вважати демонстрацією *un-suento milagro*, чарівної історії. Вона показує, що правильного можна зробити для душі. Це історія про воскресіння та потойбічний зв'язок із Дикою жінкою. Вона дає нам

обіцянку: якщо співатимемо пісню, зможемо зібрати залишки дикої душі та знову виспівати її в живу форму.

La Loba співає над кістьми, які збрала. Співати означає використовувати голос душі. Це означає на одному диханні висловити правду про власні сили та потреби, вдихнути душу в те, що болить чи потребує відновлення. Цього можна досягнути через сходження в найдальші глибини великої любові та почуттів, аж доки бажання взаємин із дикою Самістю переллється через краї, а тоді вилити душу з цього стану. Це і є співи над кістками. Не можна припускатися помилки й шукати такої великої любові від коханого, бо це робота жінки — віднайти та заспівати гімн творення, робота, яку виконують у пустелі душі.

Тепер поговоримо про саму *La Loba*. На символічній мові душі символ Старої жінки є одним із найпоширеніших архетипних персоніфікацій світу. Ще є Велика мати й Батько, Божественне Дитя, Шахрай, Чаклун(ка), Дівчина і Юнак, Войовниця та Дурень (Дурепа). Утім персонаж *La Loba* відрізняється від них за суттю та впливом, оскільки вона є символом коріння, що живить усю інстинктивну систему.

На південному заході Америки архетип старої жінки можна також трактувати як *La Que Sabe*, Та, Хто Відає. Я вперше дійшла до розуміння *La Que Sabe*, коли мешкала в горах Сангре-де-Кристо у штаті Нью-Мексико, під самою вершиною Лобо. Одна стара знахарка з ранчо сказала мені, що *La Que Sabe* знає все про жінок і що Вона сотворила жінок зі складки на своїй божественній ступні. Саме тому жінки — істоти знаючі; адже їх сотворено зі шкіри ступні, що все відчуває. Сама ідея про те, що шкіра ступні здатна відчувати, має децицію правди; одна цілком сучасна жінка з племені кіче якось сказала мені, що вперше взулася, коли їй було двадцять, і досі не звикла ходити *con los ojos vendados*, засліпленою на ногах.

Дика сутність, що населяє природу, має багато імен і трапляється в усіх народів протягом багатьох століть. Ось кілька її старих імен: *Мати днів* — Мати-Творителька-Богиня всіх істот і речей, зокрема й небес і Землі; *Мати Нюкта* — повелителька всього брудного й темного; *Дурґа* — цариця небес, вітрів і думок людей, із яких породжується реальність; *Коатлікуе* — родителька нового Всесвіту, непідконтрольного та облудного, яка подібно вовчиці кусає своє дитя за вухо, щоб угомонити його; *Геката* — стара провидиця, яка «знає своїх», пахне землею та дихає Богом. І таких імен дуже, дуже багато. Це образи тих, хто мешкає під горою, далеко в пустелі та глибоко в нетрях.

Хай як називається ця сила, втіленням якої є *La Loba*, вона носить у собі минуле, особисте і древнє, бо пережила покоління за поколінням і стара, як світ. Вона — хранителька жіночих намірів. Вона — берегиня жіночих традицій. Її вібриси чують те, що буде; у неї далекогозорі білуваті очі старої бабці; вона живе вперед і назад у часі й коригує один напрямок, танцюючи з іншим.